

23 september 2026

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

2 + 2 = ...

1. Inleiding

De Ad maakt sinds 2006 deel uit van ons hoger onderwijs. Dat is dus alweer 20 jaar het geval, met een pilot-status vanaf 2006 en via een formele invoering in 2013 naar een zelfstandige tweejarige opleiding in 2018. Het aanbod groeit gestaag. Ook het aantal inschrijvingen is nog steeds stijgende. Bij de bacheloropleidingen daalt het aantal nieuwe en ingeschreven studenten. Zo is er sprake van een situatie waarbij de Ad als een prima aanvulling op de keuzemogelijkheden fungeert.

Nu is het evenwel volgens de NVAO in een aantal gevallen zo dat de Ad wel een zelfstandige opleiding is, maar dat de nadruk vooral ligt op de doorstroom naar een bacheloropleiding. Door vervolgens te spreken over een aanbod van de Ad in het kader van een 2+2-model in veel situaties (denk vooral aan de deeltijdse trajecten en ook aan duaal), tast men als zodanig de status van de Ad aan. Het is beter om de Ad die zelfstandigheid te laten hebben en houden, door nadrukkelijk dit in combinatie met de doorstroom naar een bacheloropleiding als een van de opties te zien. Daar zijn mogelijkheden voor en als het een inhoudelijke doorstroom betreft, ligt het voor de hand om het gehele traject een nominale duur van vier jaren te laten hebben, zonder concessies behoeven te doen aan wat de Ad zo arbeidsmarkt-relevant maakt.

In deze nieuwsbrief in het verlengde hiervan een aantal kanttekeningen en gedachten.

2 Kanttekeningen en gedachten

2.1 Zelfstandigheid

De zelfstandigheid van de Ad zal altijd leidend moeten zijn, met een eigen beroeps- en opleidings-profiel als basis voor de doorstroom naar de bijbehorende deel van de arbeidsmarkt. Als het werkveld bepaalde nieuwe eisen stelt aan dat profiel om afgestudeerden te kunnen laten starten in een beroep of functie, zijn ze vervolgens terug te vinden in de competenties die een student dient te verwerven en worden ze dus in het Ad-programma doorgevoerd.

Vervolgens kan worden gezien hoe de Ad past in bepaalde leerroutes, ook daarbij rekening houdend met de dynamiek binnen het programma al gaandeweg.

2.2 Doorstroom naar een bacheloropleiding (wetgeving)

Over de voortzetting van een afgestudeerde Ad'er binnen het stelsel staat bitter weinig in de WHW. Het enige dat is te vinden, is:

Artikel 7.13

Lid 3

In de onderwijs- en examenregeling van de associate degree-opleiding wordt beschreven welke mogelijkheden er zijn voor een aan de instelling afgestudeerde met een graad Associate degree om door te stromen naar een bacheloropleiding.

Het betreft dus een Ad'er als doorstromer. Betrokkene is een hbo-student en blijft die status behouden. Er wordt in dit artikel gesuggereerd dat die doorstroom in ieder geval binnen de eigen hogeschool kan worden geschetst (in de eigen hand houden dus) maar het laat onverlet dat ook met andere hogescholen afspraken zijn te maken. Deze zaken staan vervolgens in de OER, in ieder geval voor het studiejaar van afstuderen.

2.2.1 Doorstroom naar een bacheloropleiding (aanvullend programma)

Degene die het Ad-getuigschrift heeft behaald, heeft dus het recht om zich aan te melden bij een bacheloropleiding. Het gaat daarbij om een rol van doorstromer en dus ook van zij-instromer. Bij de ontvangende bacheloropleiding wordt – en dat is de crux van het geheel – een aanvullend programma vastgesteld zodat het Ad-programma daarmee een doorlopende leerroute vormt.

2.2.2 Doorstroom naar een bacheloropleiding (geen vrijstellingen geven)

Het betekent niet dat het een kwestie is van vrijstellingen verlenen bijv. voor de eerste twee jaren van de bacheloropleiding. De twee bachelorjaren staan op zichzelf en hebben nu eenmaal – normaal gesproken – hun eigen onderwijseenheden, als basis voor het derde en vierde leerjaar bijv. binnen een afstudeerrichting.

De Ad'er krijgt een aanvullend bachelorprogramma aangeboden, voortbouwend op het Ad-programma, dus beide 'stukken' vormen samen een doorlopend geheel.

Je kunt wellicht ook zeggen dat het aanvullend bachelorprogramma de status van afstudeerrichting heeft (of dat ze daarbij instromen).

2.2.3 Diplomasupplement

In het diplomasupplement komen dus in ieder geval te staan:

- Gegevens over de gevolgde Ad (naam, instelling e.d.);
- Onderwijseenheden¹ van het aanvullende bachelorprogramma, zoals dat normaal gesproken ook bij een ongedeelde opleiding geschiedt.

2.2.4 Indirecte doorstroom

Het bovenstaande past zonder meer bij een direct doorstromende Ad'er. Elk studiejaar wordt door het Ad-management bezien of de afspraken rond de aanvullende bachelorprogramma's (binnen de eigen hogeschool en mogelijk ook elders bij andere hogescholen) nog valide zijn. Als iemand niet meteen doorstroomt en later kiest voor het behalen van de Bachelorgraad, is er sprake van een zij-instromer die onderworpen wordt aan twee zaken:

- Bezien of de dan geldende inrichting van het aanvullende bachelorprogramma van toepassing kan zijn;
- Mogelijkheid voor van het verlenen van vrijstellingen bekijken.

Op basis hiervan wordt een persoonlijk aanvullend programma vastgesteld.

Overigens kan de voortzetting binnen een andere inrichting plaatsvinden. De Ad kan bijvoorbeeld voltijds zijn behaald en het aanvullende programma is er in een deeltijdse of duale vorm. Dat vergt zeker een heel stuk maatwerk.

2.3 Aantal studiepunten van de leerroute

Nergens staat vermeld dat de leerweg 'Ad-aanvullend B-programma' minimaal 240 studiepunten moet kennen. Het zou best kunnen zijn dat het aanvullend programma 'smal' is en dat het aan de NVAO-eisen voldoet (bijvoorbeeld door bepaalde zaken uit de eerste drie bachelorjaren weg te laten). Dat zou kunnen leiden tot een route met bijvoorbeeld 220 studiepunten...

Dit moet nog eens goed worden bekeken door de betrokkenen.

2.4 Twee modellen 2+2

2.4.1 Het 'echte' 2+2-model (1)

Dit model is op zich een alternatief voor de ongedeelde, vierjarige bacheloropleiding. Het houdt in dat binnen een hogeschool voor inhoudelijk verwante Ad- en bacheloropleidingen bij de route Ad + aanvullend bachelorprogramma de lengte wordt 'gegarandeerd'. Het mag wel iets meer dan 240 studiepunten zijn, maar het geheel is in vier jaren te programmeren. De betrokken opleidingen overleggen elk studiejaar over deze belofte, los van veranderingen in de eigen programma's.

De vraag is of en ja wanneer deze route van twee keer twee jaren een echte concurrent van de vierjarige en dus ongedeelde bacheloropleiding gaat worden. Dat kan zeker het geval zijn als een Ad samen met de bacheloropleiding onder hetzelfde management valt. Afwachten...

¹ Ook kan het gaan om eenheden van leeruitkomsten, dus een aanvullend programma dat als zodanig flexibel wordt ingevuld.

2.4.2 Het 'echte' 2+2-model (2)

Bij deeltijdse (en duale) bacheloropleidingen kan de route voor alle studenten in twee stukken worden geknipt. Iedereen doet eerst de Ad, om vervolgens voor degenen die dat willen, een aanvullend bachelorprogramma aan te bieden. De route is 240 studiepunten met twee stukken van 120 studiepunten.

Het lastige is dat de bacheloropleiding daarmee uit de laatste twee jaren bestaat. Maar daarvoor zijn wel constructies te vinden, om toch een hele opleiding te hebben (dubbele inschrijving bij de Ad en Bachelor, om maar iets te noemen). Daarbij is de afstudeerfase bij de Ad tevens een 'project' binnen de Bachelor.

Het aantrekkelijke is dat er al na twee jaren een hbo-getuigschrift wordt behaald en de nominale duur van vier jaren wordt gegarandeerd.

Daarnaast moet worden aangetekend dat deze opgeknipte route eigenlijk alleen maar logisch is als de beroepen en functies op Ad-resp. bachelorniveau in elkaars verlengde liggen. De Ad'er die ook de Bachelor gaat doen, zet dan tevens een duidelijke stap naar een hoger niveau.

3 Nog een paar andere zaken

- Het aanvullende programma kan onderdelen omvatten die niet door de reguliere bachelorstudenten (kunnen) worden gevolgd.
 - Let op constructies met verschillende inrichtingen (vt, dt, duaal). Zo kan bijvoorbeeld een voltijdse Ad worden aangevuld met een programma in een deeltijdse bacheloropleiding. Dat vraagt om structurele afstemming tussen de betrokkenen.
 - Een Ad-programma kan best eenheden op niveau 5,5 of misschien ook 6 bevatten, als een vertaling van de bijbehorende beroepen en functies. Zo zal een bachelorprogramma ook ondersteunende onderdelen hebben op niveau 5 en zelfs daaronder.
-